

RJ-Uiting 2018-8 ‘Nadere guidance verslag raad van commissarissen op basis van de Nederlandse Corporate Governance Code’

Inleiding

De RJ heeft op 29 mei 2018 de RJ-Uiting 2018-4 ‘Nadere guidance verslag raad van commissarissen op basis van de Nederlandse Corporate Governance Code’ uitgebracht. Aanleiding daarvoor was dat de Code geen verdere toelichting, uitwerking of handvatten geeft over de wijze waarop invulling zou kunnen worden gegeven aan de best practice bepalingen. Via deze uiting geeft de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ) in hoofdstuk 405 Verslag van commissarissen meer duiding over de wijze waarop inhoud zou kunnen worden gegeven aan de best practice bepalingen uit de Code corporate governance (hierna: ‘Code’). Voor de goede orde benadrukt de Raad dat de guidance als handreiking is bedoeld. Hiermee worden geen nieuwe verplichtingen gecreëerd en vennootschappen zijn dan ook, anders dan de Code, niet verplicht om aan te geven en uit te leggen waarom de RJ guidance niet is gevolgd.

In de RJ-Uiting zijn de ontvangen commentaren op RJ-Uiting 2018-4 verwerkt. De commentaren hebben tot enkele wijzigingen in RJ 405 geleid. Deze worden hierna uiteengezet. De overige voorgestelde ontwerp-richtlijnen in RJ 405 zijn ongewijzigd definitief gemaakt.

Commentaren

Een commentaar betoogde dat de RJ onduidelijkheid creëert waar de praktijk niet bij gebaat zou zijn door met nieuwe aanvullende voorschriften te komen en dat de Code gebaseerd is op principes waarbij geen verdere guidance nodig is. Echter, in RJ 405.105 is opgenomen dat bij sommige best practice bepalingen een beschrijving is gegeven op welke wijze een invulling *zou kunnen worden gegeven* aan de desbetreffende bepaling. Daarbij is ook beschreven dat deze informatie niet limitatief is. Het is dus niet zo dat de richtlijnen nieuwe regels of aanvullende voorschriften bevatten (zie ook de inleiding hierboven). In RJ 405.105 zijn enkele aanpassingen gemaakt om dit verder te verduidelijken.

Ander commentaar betrof een aantal inhoudelijke opmerkingen, die hebben geleid tot aanpassingen in de tekst.

Deze RJ-Uiting bevat, omwille van de leesbaarheid, tevens alle bepalingen van hoofdstuk 405.

De RJ zal de ontwikkelingen in de praktijk actief volgen. Op basis daarvan zal de nadere guidance worden geëvalueerd.

Ingangsdatum

Richtlijn 405 Verslag raad van commissarissen is van kracht voor boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2018.

Amsterdam, 4 december 2018

Inhoudelijk gewijzigde alinea's ten opzichte van RJ-Uiting 2018-4: 'Nadere guidance verslag raad van commissarissen op basis van de Nederlandse Corporate Governance Code'

101 Volgens de Code corporate governance (~~hierna ook: 'Code'~~), zoals gepubliceerd op 8 december 2016 (~~hierna ook: 'Code'~~), legt de raad van commissarissen in een verslag verantwoording af over het uitgeoefende toezicht. Volgens de Code maakt dit verslag van de raad van commissarissen (hierna: 'verslag') deel uit van de jaarstukken van de vennootschap. De bepalingen van de Code zijn van toepassing voor verslagjaren die aanvangen op of na 1 januari 2017.

Daar waar de Code specifieke terminologie gebruikt is dit overgenomen in dit hoofdstuk.

104 De bepalingen van de Code zijn van toepassing op:

- i. alle vennootschappen met statutaire zetel in Nederland waarvan de aandelen of certificaten van ~~aan delen~~aandelen zijn toegelaten tot de handel op een geregementeerde markt of een daarmee vergelijkbaar systeem; en
- ii. alle grote vennootschappen met statutaire zetel in Nederland (> € 500 miljoen balanswaarde) waarvan de aandelen of certificaten zijn toegelaten tot de handel op een multilaterale handelsfaciliteit of een daarmee vergelijkbaar systeem.

Voor de in de Code opgenomen best practice bepalingen ('bpb') inzake het bestuursverslag wordt verwezen naar alinea 400.207.

Alinea 105 gaat in op de inhoud van het verslag van de raad van commissarissen en bevat daartoe een opsomming van de relevante best practice bepalingen ('bpb') uit de Code. Voor de exacte tekst en nadere toelichting daarop wordt verwezen naar de Code.

Bepalingen Code corporate governance

105 Volgens de Code corporate governance maakt het verslag van de raad van commissarissen deel uit van de jaarstukken van de vennootschap en legt de raad van commissarissen in het verslag verantwoording af over het uitgeoefende toezicht in het afgelopen boekjaar. In het verslag kunnen, ~~conform de best practice bepalingen uit de Code,~~ de onderwerpen behandeld worden zoals beschreven in alinea 105a tot en met 105i (bpb 2.3.11); deze onderwerpen zijn gelijk aan hetgeen is vastgelegd in de Code. ~~Waar relevant~~Bij sommige best practice bepalingen is per best practice bepaling opgenomen op welke wijze mede invulling konzou kunnen worden gegeven aan de desbetreffende bepaling. Deze invulling is niet limitatief. ~~De invulling is bedoeld als handreiking en betreft geen verplichting afhankelijk van specifieke omstandigheden kan andere informatie noodzakelijk zijn om te voldoen aan de genoemde best practice bepalingen.~~

105a Het verslag bevat een verantwoording over de wijze waarop de raad van commissarissen betrokken was bij de totstandkoming en ~~toezicht~~ houdt op de uitvoering van de strategie (bpb 1.1.3).

Hieraan konzou mede invulling kunnen worden gegeven door het opnemen van:

- een beschrijving van het proces dat is gevolgd, de gedachtenvormingargumentatie van de raad van commissarissen over de door het bestuur opgestelde strategie en de opvolging daarvan.

105b Indien voor de interne auditfunctie geen interne auditdienst is ingericht, beoordeelt de raad van commissarissen jaarlijks, mede op basis van een advies van de auditcommissie, of adequate alternatieve maatregelen zijn getroffen en beziet of behoefte bestaat om een interne auditdienst in te richten. De raad van commissarissen neemt in het verslag op de conclusies alsmede eventuele aanbevelingen en alternatief getroffen maatregelen die daaruit voortkomen, (bpb 1.3.6).

Hieraan kanzou mede invulling kunnen worden gegeven door het opnemen van:

- de reden(en) om (vooralsnog) geen interne auditdienst in te richten;
- een beschrijving van de wijze waarop door middel van de alternatief getroffen maatregelen invulling is gegeven aan de in de code opgenomen bepalingen over de interne auditfunctie;
- een beschrijving van de wijze waarop de evaluatie van de alternatief getroffen maatregelen heeft plaatsgevonden en een beschrijving van wat is of wordt gedaan met de uitkomsten van de evaluatie.
- ~~de reden(en) om (vooralsnog) geen interne auditdienst in te richten.~~

105c Het verslag bevat van elke commissaris een opgave van: i. geslacht; ii. leeftijd; iii. nationaliteit; iv. hoofdfunctie; v. nevenfuncties voor zover deze relevant zijn voor de vervulling van de taak als commissaris; -vi. tijdstip van eerste benoeming; en vii. de lopende termijn waarvoor de commissaris is benoemd (bpb 2.1.2.). Hierbij wordt tevens benoemd welke commissaris financieel expert is in de zin van art. 39, lid 1, Richtlijn 2014/56/EU.

Hieraan ~~kan invulling worden gegeven door het opnemen van:~~

- ~~een actueel overzicht van relevante nevenfuncties die van invloed zijn op de beschikbaarheid en tijdsbesteding van de commissaris ten aanzien van het commissariaat.~~

105d Het verslag bevat een vermelding dat naar het oordeel van de raad van commissarissen is voldaan aan de eisen voor onafhankelijkheid (zoals bedoeld in bpb 2.1.7 t/m 2.1.9) en, indien van toepassing, welke commissaris(sen) als niet-onafhankelijk is/worden beschouwd (bpb 2.1.10).

Hieraan kanzou mede invulling kunnen worden gegeven door het opnemen van:

- een onderbouwing van de vaststelling dat een commissaris al of niet voldoet aan de eisen van onafhankelijkheid, inclusief, indien van toepassing, een beschrijving van de aard van de afhankelijkheid;
- ~~een beschrijving van de wijze waarop wordt geborgd dat een niet-onafhankelijke commissarissen geen deelbelang behartigt (zoals een beschrijving van de maatregelen rondom belangenverstrengeling);~~ voor zover van toepassing op niet onafhankelijke commissarissen;
- een beschrijving van eventuele overeenkomsten met een of meer grootaandeelhouders die van invloed kunnen zijn op de samenstelling en besluitvorming van de raad van commissarissen (zoals bijzondere voordrachtrechten of vetorechten).

105e Het verslag bevat een motivering van eventuele herbenoemingen als commissaris na een periode van acht jaar (bpb 2.2.2).

Hieraan kanzou mede invulling kunnen worden gegeven door het opnemen van:

- de reden(en) waarom een eventuele herbenoeming(en) na een periode van acht jaar in het belang van de vennootschap is/zijn-en, mede in het makenlicht van een koppeling met het rotatieroosterrooster van aftreden en/of de 'suecession planning' het plan voor opvolging zoals bedoeld in bpb 2.2.4, indien en voor zover dezedid door de onderneming is opgesteld.

105f Het verslag bevat: i. op welke wijze de evaluatie van de raad van commissarissen, de afzonderlijke commissies en de individuele commissarissen heeft plaatsgevonden; ii. op welke wijze de evaluatie van het bestuur en de individuele bestuurders heeft plaatsgevonden; en iii. wat is of wordt gedaan met de conclusies van de evaluaties (bpb 2.2.8).

Hieraan kanzou mede invulling kunnen worden gegeven door het opnemen van:

- een beschrijving van de aanpak, de frequentie en het proces van de evaluatie (en in hoeverre hier externe partijen bij betrokken waren);
- een beschrijving van de belangrijkste bevindingen en conclusies van de evaluatie alsmede een beschrijving van de (voor)genomen maatregelen;
- een beschrijving op welke wijze wordt omgegaan met eventuele leemtes qua kennis en vaardigheden binnen de raad van commissarissen en het bestuur, mede gezien in het licht van de bestaande profielschetsen en een eventuele-competentiematrix indien en voor zover deze door de onderneming is opgesteld.

105g Het verslag bevat een beschrijving van de uitvoering van de taakopdracht van de commissies in het boekjaar. Daarin wordt vermeld de samenstelling van de commissies, het aantal vergaderingen van de commissies en de belangrijkste onderwerpen die in de vergaderingen aan de orde zijn gekomen (bpb 2.3.5).

Hieraan kanzou voor wat betreft de auditcommissie mede invulling kunnen worden gegeven door het opnemen van:

- een beschrijving van de belangrijkste gespreksonderwerpen met de externe accountant, mede aan de hand van het accountantsverslag naar aanleiding van het accountantsverslag en andere relevante verslagen van de externe accountant-en-de management letter;
- een beschrijving van het selectieproces en de waarborgen voor de onafhankelijkheid van de accountant en voor zover van toepassing een beschrijving van de wijze waarop door de auditcommissie wordt voldaan aan de verplichtingen uit Verordening (EU) Nr. 537/2014.

105h Het verslag bevat een verantwoording over het uitgeoefende toezicht in het afgelopen boekjaar (bpb 2.3.11).

Hieraan kanzou mede invulling kunnen worden gegeven door het opnemen van:

- een opsommingoverzicht van welke commissarissen plaats hebben in welke commissie(s) en wie de voorzitter is van de commissie(s); een en ander voor zover al niet vermeld op grond van art. 3a (c) Besluit inhoud bestuursverslag;
- een beschrijving van de belangrijkste onderwerpen waarop de raad van commissarissen zich in het boekjaar heeft geconcentreerd en waarop deze zich in de komende periode zal richten.

105i Het verslag bevat een vermelding van het aanwezigheidspercentage van elke commissaris bij de vergaderingen van de raad van commissarissen en van de commissies (bpb 2.4.4).

Hieraan kanzou mede invulling kunnen worden gegeven door het opnemen van:

- een toelichting, voor zover van toepassing, op frequente afwezigheid van een of meerdere commissarissen.

106 Volgens de Code leggen niet-uitvoerende bestuurders, indien sprake is van een one-tier bestuursstructuur, verantwoording af over het uitgeoefende toezicht in het afgelopen boekjaar. Zij doen dit op de wijze zoals in alinea 105 tot en met 105i is vermeld voor het verslag van de raad van commissarissen (bpb 5.1.5). Uit de toelichting op de Code volgt dat deze verantwoording deel kan uitmaken van het bestuursverslag of in een afzonderlijk verslag kan worden opgenomen dat bij of met de jaarstukken wordt gepubliceerd.

In aanvulling op de Code wordt aanbevolen dat de niet-uitvoerende bestuurders verantwoording afleggen in een afzonderlijk (onderdeel van het) verslag. De aandachtspunten zoals genoemd in alinea 105 tot en met 105i zijn van overeenkomstige toepassing.

107 Volgens de Code legt de raad van commissarissen, in een rapport (het remuneratierapport) op een inzichtelijke wijze verantwoording af over de uitvoering van het beloningsbeleid en wordt het remuneratierapport geplaatst op de website van de vennootschap (principe 3.4). In de toelichting op de Code staat dat de wettelijke eisen aan het remuneratierapport zijn neergelegd in de artikelen 2:383c tot en met 2:383e BW. In bpb 3.4.1 staat in aanvulling hierop het volgende:

De remuneratiecommissie bereidt het remuneratierapport voor. In dit rapport wordt, naast hetgeen de wet vereist, op inzichtelijke wijze in ieder geval verslag gedaan:

- i. van de wijze waarop het beloningsbeleid in het afgelopen boekjaar in praktijk is gebracht;

Hieraan ~~kan-zou mede~~ invulling kunnen worden gegeven ~~worden~~ door het opnemen van:

- een beschrijving van de structuur en de resultaten van het beloningsbeleid, een en ander voor zover al niet vermeld op grond van art. 2:391 lid 2 BW;
 - een beschrijving van de omvang van eventuele discretionaire bevoegdheden alsmede een beschrijving van de wijze waarop daarvan al dan niet gebruik is gemaakt;
 - de redenen van het gebruik van de wettelijke aanpassings- of terugvorderingsbevoegdheid alsmede een beschrijving van de financiële effecten daarvan;
 - een toelichting op de hoogte van variabele beloningen op basis van prestatemaatstaven.
- ii. van de wijze waarop de uitvoering van het beloningsbeleid bijdraagt aan lange termijn waardecreatie;
 - iii. dat scenarioanalyses in overweging zijn genomen;
 - iv. van de beloningsverhoudingen binnen de vennootschap en de met haar verbonden onderneming en indien van toepassing de wijzigingen in deze verhoudingen ten opzichte van voorgaande boekjaar (zie ook alinea 108 en 109 hierna);
 - v. indien een bestuurder een variabele beloning ontvangt, de wijze waarop deze beloning bijdraagt aan lange termijn waardecreatie, de vooraf vastgestelde en meetbare prestatiecriteria waarvan de variabele beloning afhankelijk is gesteld en de relatie tussen de beloning en de prestatie; en
 - vi. indien een (voormalig) bestuurder een ontslagvergoeding ontvangt, de reden voor deze vergoeding. Overwogen kan worden om een beschrijving van de afvloeiingsregeling op te nemen.

405 VERSLAG RAAD VAN COMMISSARISSEN

Deze Richtlijn 405 (aangepast 2018) vervangt Richtlijn 405 (aangepast 2017) en is van kracht voor verslagjaren die aanvangen op of na 1 januari 2018.

405.1 Algemeen

Inleiding

101 Volgens de Code corporate governance zoals gepubliceerd op 8 december 2016 (hierna ook: ‘Code’), legt de raad van commissarissen in een verslag verantwoording af over het uitgeoefende toezicht. Volgens de Code maakt dit verslag van de raad van commissarissen (hierna: ‘verslag’) deel uit van de jaarstukken van de vennootschap. De bepalingen van de Code zijn van toepassing voor verslagjaren die aanvangen op of na 1 januari 2017.

Daar waar de Code specifieke terminologie gebruikt is dit overgenomen in dit hoofdstuk.

Wettelijke bepalingen

102 Op basis van artikel 2:391 lid 5 BW kunnen bij algemene maatregel van bestuur nadere eisen (zoals gedragscodes) worden gesteld aan de inhoud van het bestuursverslag van bepaalde beursgenoteerde ondernemingen. In het Besluit van 29 augustus 2017 tot wijziging van het Besluit van 23 december 2004 tot vaststelling van nadere voorschriften omtrent de inhoud van het bestuursverslag is de Code aangewezen als gedragscode zoals bedoeld in artikel 2:391 BW. Daarmee heeft de Code per 1 januari 2018 een wettelijke verankering gekregen. Er zijn verder geen andere wettelijke bepalingen die zien op het verslag van de raad van commissarissen.

Definities

103 Het volgende begrip wordt in dit hoofdstuk gebruikt. De betekenis van dit begrip is omschreven in hoofdstuk 940 Begrippen:

- Jaarstukken

Toepassingsgebied

104 De bepalingen van de Code zijn van toepassing op:

- i. alle vennootschappen met statutaire zetel in Nederland waarvan de aandelen of certificaten van aandelen zijn toegelaten tot de handel op een gereguleerde markt of een daarmee vergelijkbaar systeem; en

- ii. alle grote vennootschappen met statutaire zetel in Nederland (> € 500 miljoen balanswaarde) waarvan de aandelen of certificaten zijn toegelaten tot de handel op een multilaterale handelsfaciliteit of een daarmee vergelijkbaar systeem.

Voor de in de Code opgenomen best practice bepalingen ('bpb') inzake het bestuursverslag wordt verwezen naar alinea 400.207.

Alinea 105 gaat in op de inhoud van het verslag van de raad van commissarissen en bevat daartoe een opsomming van de relevante best practice bepalingen ('bpb') uit de Code. Voor de exacte tekst en nadere toelichting daarop wordt verwezen naar de Code.

Bepalingen Code corporate governance

105 Volgens de Code corporate governance maakt het verslag van de raad van commissarissen deel uit van de jaarstukken van de vennootschap en legt de raad van commissarissen in het verslag verantwoording af over het uitgeoefende toezicht in het afgelopen boekjaar. In het verslag kunnen de onderwerpen behandeld worden zoals beschreven in alinea 105a tot en met 105i (bpb 2.3.11); deze onderwerpen zijn gelijk aan hetgeen is vastgelegd in de Code. Bij sommige best practice bepalingen is opgenomen op welke wijze mede invulling zou kunnen worden gegeven aan de desbetreffende bepaling. Deze invulling is niet limitatief. De invulling is bedoeld als handreiking en betreft geen verplichting.

105a Het verslag bevat een verantwoording over de wijze waarop de raad van commissarissen betrokken was bij de totstandkoming en toezicht houdt op de uitvoering van de strategie (bpb 1.1.3).

Hieraan zou mede invulling kunnen worden gegeven door het opnemen van:

- een beschrijving van het proces dat is gevolgd, de argumentatie van de raad van commissarissen over de door het bestuur opgestelde strategie en de opvolging daarvan.

105b Indien voor de interne auditfunctie geen interne auditdienst is ingericht, beoordeelt de raad van commissarissen jaarlijks, mede op basis van een advies van de auditcommissie, of adequate alternatieve maatregelen zijn getroffen en beziet of behoefte bestaat om een interne auditdienst in te richten. De raad van commissarissen neemt in het verslag op de conclusies alsmede eventuele aanbevelingen en alternatief getroffen maatregelen die daaruit voortkomen, (bpb 1.3.6).

Hieraan zou mede invulling kunnen worden gegeven door het opnemen van:

- de reden(en) om (vooralsnog) geen interne auditdienst in te richten;
- een beschrijving van de wijze waarop door middel van de alternatief getroffen maatregelen invulling is gegeven aan de in de code opgenomen bepalingen over de interne auditfunctie;
- een beschrijving van de wijze waarop de evaluatie van de alternatief getroffen maatregelen heeft plaatsgevonden en een beschrijving van wat is of wordt gedaan met de uitkomsten van de evaluatie.

105c Het verslag bevat van elke commissaris een opgave van: i. geslacht; ii. leeftijd; iii. nationaliteit; iv. hoofdfunctie; v. nevenfuncties voor zover deze relevant zijn voor de vervulling van de taak als commissaris; vi. tijdstip van eerste benoeming; en vii. de lopende termijn waarvoor de commissaris is benoemd (bpb 2.1.2.). Hierbij wordt tevens benoemd welke commissaris financieel expert is in de zin van art. 39, lid 1, Richtlijn 2014/56/EU.

105d Het verslag bevat een vermelding dat naar het oordeel van de raad van commissarissen is voldaan aan de eisen voor onafhankelijkheid (zoals bedoeld in bpb 2.1.7 t/m 2.1.9) en, indien van toepassing, welke commissaris(sen) als niet-onafhankelijk is/worden beschouwd (bpb 2.1.10).

Hieraan zou mede invulling kunnen worden gegeven door het opnemen van:

- een onderbouwing van de vaststelling dat een commissaris al of niet voldoet aan de eisen van onafhankelijkheid, inclusief, indien van toepassing, een beschrijving van de aard van de afhankelijkheid;
- een beschrijving van de maatregelen rondom belangenverstrengeling voor zover van toepassing op niet onafhankelijke commissarissen;
- een beschrijving van eventuele overeenkomsten met een of meer grootaandeelhouders die van invloed kunnen zijn op de samenstelling en besluitvorming van de raad van commissarissen (zoals bijzondere voordrachtrechten of vetorechten).

105e Het verslag bevat een motivering van eventuele herbenoemingen als commissaris na een periode van acht jaar (bpb 2.2.2).

Hieraan zou mede invulling kunnen worden gegeven door het opnemen van:

- de reden(en) waarom een eventuele herbenoeming(en) na een periode van acht jaar in het belang van de vennootschap is/zijn, mede in het licht van het rooster van aftreden en/of het plan voor opvolging zoals bedoeld in bpb 2.2.4, indien en voor zover dit door de onderneming is opgesteld.

105f Het verslag bevat: i. op welke wijze de evaluatie van de raad van commissarissen, de afzonderlijke commissies en de individuele commissarissen heeft plaatsgevonden; ii. op welke wijze de evaluatie van het bestuur en de individuele bestuurders heeft plaatsgevonden; en iii. wat is of wordt gedaan met de conclusies van de evaluaties (bpb 2.2.8).

Hieraan zou mede invulling kunnen worden gegeven door het opnemen van:

- een beschrijving van de aanpak, de frequentie en het proces van de evaluatie (en in hoeverre hier externe partijen bij betrokken waren);
- een beschrijving van de belangrijkste bevindingen en conclusies van de evaluatie alsmede een beschrijving van de (voor)genomen maatregelen;
- een beschrijving op welke wijze wordt omgegaan met eventuele leemtes qua kennis en vaardigheden binnen de raad van commissarissen en het bestuur, mede in het licht van de bestaande profielschetsen en een competentiematrix indien en voor zover deze door de onderneming is opgesteld.

105g Het verslag bevat een beschrijving van de uitvoering van de taakopdracht van de commissies in het boekjaar. Daarin wordt vermeld de samenstelling van de commissies, het aantal vergaderingen van de commissies en de belangrijkste onderwerpen die in de vergaderingen aan de orde zijn gekomen (bpb 2.3.5).

Hieraan zou voor wat betreft de auditcommissie mede invulling kunnen worden gegeven door het opnemen van:

- een beschrijving van de belangrijkste gespreksonderwerpen met de externe accountant naar aanleiding van het accountantsverslag en andere relevante verslagen van de externe accountant;
- een beschrijving van het selectieproces en de waarborgen voor de onafhankelijkheid van de accountant en voor zover van toepassing een beschrijving van de wijze waarop door de auditcommissie wordt voldaan aan de verplichtingen uit Verordening (EU) Nr. 537/2014.

105h Het verslag bevat een verantwoording over het uitgeoefende toezicht in het afgelopen boekjaar (bpb 2.3.11).

Hieraan zou mede invulling kunnen worden gegeven door het opnemen van:

- een overzicht van welke commissarissen plaats hebben in welke commissie(s) en wie de voorzitter is van de commissie(s), een en ander voor zover al niet vermeld op grond van art. 3a (c) Besluit inhoud bestuursverslag;
- een beschrijving van de belangrijkste onderwerpen waarop de raad van commissarissen zich in het boekjaar heeft geconcentreerd en waarop deze zich in de komende periode zal richten.

105i Het verslag bevat een vermelding van het aanwezigheidspercentage van elke commissaris bij de vergaderingen van de raad van commissarissen en van de commissies (bpb 2.4.4).

Hieraan zou mede invulling kunnen worden gegeven door het opnemen van:

- een toelichting, voor zover van toepassing, op frequente afwezigheid van een of meerdere commissarissen.

106 Volgens de Code leggen niet-uitvoerende bestuurders, indien sprake is van een one-tier bestuursstructuur, verantwoording af over het uitgeoefende toezicht in het afgelopen boekjaar. Zij doen dit op de wijze zoals in alinea 105 tot en met 105i is vermeld voor het verslag van de raad van commissarissen (bpb 5.1.5). Uit de toelichting op de Code volgt dat deze verantwoording deel kan uitmaken van het bestuursverslag of in een afzonderlijk verslag kan worden opgenomen dat bij of met de jaarstukken wordt gepubliceerd.

In aanvulling op de Code wordt aanbevolen dat de niet-uitvoerende bestuurders verantwoording afleggen in een afzonderlijk (onderdeel van het) verslag. De aandachtspunten zoals genoemd in alinea 105 tot en met 105i zijn van overeenkomstige toepassing.

107 Volgens de Code legt de raad van commissarissen, in een rapport (het remuneratierapport) op een inzichtelijke wijze verantwoording af over de uitvoering van het beloningsbeleid en wordt het remuneratierapport geplaatst op de website van de vennootschap (principe 3.4). In de toelichting op de Code staat dat de wettelijke eisen aan het remuneratierapport zijn neergelegd in de artikelen 2:383c tot en met 2:383e BW. In bpb 3.4.1 staat in aanvulling hierop het volgende:

De remuneratiecommissie bereidt het remuneratierapport voor. In dit rapport wordt, naast hetgeen de wet vereist, op inzichtelijke wijze in ieder geval verslag gedaan:

- ii. van de wijze waarop het beloningsbeleid in het afgelopen boekjaar in praktijk is gebracht;
Hieraan zou mede invulling kunnen worden gegeven door het opnemen van:
 - een beschrijving van de structuur en de resultaten van het beloningsbeleid, een en ander voor zover al niet vermeld op grond van art. 2:391 lid 2 BW;
 - een beschrijving van de omvang van eventuele discretionaire bevoegdheden alsmede een beschrijving van de wijze waarop daarvan al dan niet gebruik is gemaakt;
 - de redenen van het gebruik van de wettelijke aanpassings- of terugvorderingsbevoegdheid alsmede een beschrijving van de financiële effecten daarvan;
 - een toelichting op de hoogte van variabele beloningen op basis van prestatie maatstaven.
- iii. van de wijze waarop de uitvoering van het beloningsbeleid bijdraagt aan lange termijn waardecreatie;
- iv. dat scenarioanalyses in overweging zijn genomen;
- v. van de beloningsverhoudingen binnen de vennootschap en de met haar verbonden onderneming en indien van toepassing de wijzigingen in deze verhoudingen ten opzichte van voorgaande boekjaar (zie ook alinea 108 en 109 hierna);
- vi. indien een bestuurder een variabele beloning ontvangt, de wijze waarop deze beloning bijdraagt aan lange termijn waardecreatie, de vooraf vastgestelde en meetbare prestatiecriteria waarvan de variabele beloning afhankelijk is gesteld en de relatie tussen de beloning en de prestatie; en
- vii. indien een (voormalig) bestuurder een ontslagvergoeding ontvangt, de reden voor deze vergoeding. Overwogen kan worden om een beschrijving van de afvloeiingsregeling op te nemen.

Beloningsverhoudingen

108 Zoals vermeld in alinea 107, vereist bpb 3.4.1 sub iv van de Code dat de Raad van Commissarissen verslag doet van de beloningsverhoudingen binnen de vennootschap en de met haar verbonden onderneming en de wijzigingen daarin ten opzichte van het voorgaande boekjaar. Volgens de toelichting op de Code gaat het hierbij om de verhouding tussen de beloning van de bestuurders en een door de vennootschap vast te stellen representatieve referentiegroep. De Code geeft geen verdere toelichting, uitwerking of handvatten voor de bepaling van deze beloningsverhoudingen. Om deze reden worden in deze alinea en alinea 109 relevante aandachtspunten gegeven voor het verschaffen van toelichting op de beloningsverhoudingen binnen de vennootschap en de met haar verbonden onderneming.

Een van de manieren waarop de vennootschap toelichting kan geven op de beloningsverhoudingen, is het vermelden van de verhouding tussen de beloning van de hoogst betaalde bestuurders en de beloning van de overige werknemers. In de praktijk wordt dit ook wel aangeduid met de term 'pay ratio'.

Bij het bepalen en toelichten van de pay ratio zijn de volgende aandachtspunten relevant:

- a. *Referentiegroep bestuurders*, m.a.w. welke bestuurders betrokken worden in de berekening van de pay ratio. Dit betreft bijvoorbeeld de hoogst betaalde bestuurder of de bestuurders als groep. Onder bestuurders wordt in elk geval verstaan de statutair bestuurders van de vennootschap waarop het verslag van de Raad van Commissarissen betrekking heeft. Indien een one tier board is ingesteld, ligt het voor de hand alleen de uitvoerende bestuurders daarvan in de berekening mee te nemen.
- b. *Representatieve referentiegroep*, m.a.w. welke medewerkers deel uit maken van de referentiegroep. Dit is onder meer afhankelijk van:
 1. de regio's waarin de vennootschap actief is: alle medewerkers van de vennootschap (nationaal én internationaal) of alleen medewerkers werkzaam in Nederland? Het is mogelijk een ratio voor de gehele groep te vermelden en daarnaast afzonderlijke ratio's voor elk van de belangrijkste regio's waarin de vennootschap actief is.
 2. belangen in andere vennootschappen: in hoeverre houdt de vennootschap rekening met medewerkers en de bijbehorende beloningsgegevens ten aanzien van (i) in het boekjaar nieuw verworven of afgestoten deelnemingen of (ii) joint ventures.
 3. de aard van het dienstverband: alle medewerkers (inclusief tijdelijke en/of ingehuurde krachten) in de berekening betrekken of alleen medewerkers met een dienstverband (parttime en/of full time).
- c. *Bepaling beloning bestuurders en referentiegroep*, m.a.w. welke beloningscomponenten in de bepaling van de pay ratio worden meegenomen. Te denken valt hierbij aan de componenten zoals genoemd in bijlage 3 van Richtlijn 271, zowel voor bestuurders als de referentiegroep.
- d. *Bepaling beloning referentiegroep*, m.a.w. op welke wijze de beloning van de referentiegroep wordt bepaald. Dit kan bijvoorbeeld op basis van de *gemiddelde* beloning 4 dan wel van de *mediaan*. Waar mogelijk kan de vennootschap aansluiting zoeken bij gegevens die reeds in de jaarrekening en het bestuursverslag zijn opgenomen.
- e. *Peildatum of peilperiode*, m.a.w. de peildatum of peilperiode die de vennootschap hanteert bij het berekenen van de pay ratio: bijvoorbeeld per halverwege het boekjaar of per einde van het boekjaar dan wel een peilperiode, bijvoorbeeld het gehele boekjaar.

Als bestuurders tussentijds zijn vertrokken dan wel nieuw zijn aangetreden, overweegt de vennootschap om de pay ratio te bepalen van zowel de vertrokken als nieuw aangetreden bestuurders en wordt overwogen in hoeverre de beloningen van deze bestuurders worden herrekend naar een heel jaar (denk hierbij ook aan eventueel toegekende vertrekvergoedingen en andere materiële eenmalige vergoedingen). Verder wordt

aangegeven in hoeverre rekening is gehouden met vertrokken en/of nieuwe medewerkers in het boekjaar.

De door de vennootschap gemaakte keuzes zullen onder meer afhankelijk zijn van de wijze waarop de vennootschap is georganiseerd, de internationale spreiding, eventuele belemmeringen uit hoofde van (privacy) wetgeving en wat gebruikelijk is in de eigen sector. **Wanneer de vennootschap de beloningsverhoudingen zoals bedoeld in bpb 3.4.1 sub iv van de Code heeft opgenomen, dient te worden toegelicht welke berekeningswijze is toegepast en welke keuzes bij de berekening in onderscheiden gevallen zijn gemaakt.**

Teneinde consistentie en vergelijkbaarheid verder zo goed mogelijk te waarborgen, verdient het aanbeveling om alleen wegens gegronde, in de toelichting te vermelden redenen, de berekeningswijze van de beloningsverhoudingen aan te passen. In een dergelijk geval past de vennootschap de vergelijkende cijfers van het voorgaande boekjaar dienovereenkomstig aan.

109 Op basis van bpb 3.4.1 sub iv vereist de Code voorts een toelichting met betrekking tot wijzigingen in de beloningsverhoudingen ten opzichte van het voorgaande boekjaar. Aanbevolen wordt de redenen daartoe nader toe te lichten.